

ORTAOKUL SOSYAL BİLGİLER DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI KAZANIMLARININ YAPILANDIRMACI ÖĞRENME KURAMI İLKELERİNE GÖRE DEĞERLENDİRİLMESİ*

*Oğuzhan KARADENİZ***

*Cevat EKER****

*Elif BURUNSUZ*****

ÖZET

Sosyal bilgiler dersinin amacı, öğrencilerin milli kültür, tarih ve değerlerini benimseyen insana ve insanlığa saygılı, yaşadığı çevreye karşı duyarlı bireyler yetiştirmektir. Bu doğrultuda yetiştirilecek bireylerin, deneyimlerinden yararlanarak oluşturduğu bilgiyi yorumlayan, bunu yaşamında kullanabilen, eleştirel düşünebilen, üreten doğru karar verme becerisini kazanmış, toplumsal yaşamdaki hak ve sorumluluklarının farkında olan, vatandaşlık bilinci gelişmiş, sosyal çevresiyle olumlu ilişkiler kurabilen, içinde yaşadığı dünyayı ve bu dünyada meydana gelen olay ve olguları anlamlandırabilen, bilgiyi kullanabildiği gibi bilgiye ulaşma yöntemlerini kazanmış kişiler olmalarını hedeflemektedir. Bu hedeflerin gerçekleşmesi için öğretim programının yapılandırmacı öğrenme kuramına uygun olarak hazırlandığı ve programın uygulanması sürecinde öğrenme ortamları ve öğretim stratejilerinin yapılandırmacı öğrenme kuramının özelliklerini yansıtması gerektiği belirtilmektedir (MEB, 2005).

Bu bağlamda araştırmanın amacı, ortaokul sosyal bilgiler öğretim programının 5, 6 ve 7. sınıf kazanımlarının yapılandırmacı öğrenme kuramının belirlenen ilkelerine uygunluğunu belirlemektir. Araştırmada yapılandırmacı öğrenme kuramını temele alarak geliştirilen öğretim programının kazanımlarının sahip olması gereken dört ilke, yapılandırmacılık ile ilgili alanyazın incelenerek belirlenmiştir. Araştırma doküman incelemesine dayalı olarak yapılmıştır. Öğretim programı, Milli Eğitim Bakanlığı, Talim Terbiye Kurulunun internet sitesinden (MEB, 2014) ve basılı program kitaplarından elde edilmiştir. Doküman analizinde öncelikle öğretim programlarında yer alan öğrenme alanları ve ünitelerin kazanımların listesi çıkarılmıştır. Belirlenen 4 ilkenin kazanımlar ile uygunluğunun incelenmesi temel

*Bu makale Crosscheck sistemi tarafından taranmış ve bu sistem sonuçlarına göre orijinal bir makale olduğu tespit edilmiştir.

** Yrd. Doç. Dr. Bülent Ecevit Üniversitesi, Ereğli Eğitim Fakültesi, El-mek: oguzhan.karadeniz@beun.edu.tr

*** Yrd. Doç. Dr. Bülent Ecevit Üniversitesi, Ereğli Eğitim Fakültesi, El-mek: cevateker@gmail.com

**** Bülent Ecevit Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitim Programları ve Öğretim Anabilim Dalı Yüksek Lisans Öğrencisi, El-mek: e.burunsuz@hotmail.com

ölçüt olarak kabul edilmiştir. Daha sonra yapılandırmacı öğrenme kuramı ilkelerine uygun olan ve olmayan kazanımlar araştırmacı tarafından belirlenmiştir. Kazanımlar belirlenen ilkeler doğrultusunda değerlendirilmiş ve yorumlanmıştır.

Araştırma sonucunda ulaşılan bulgulara göre, sosyal bilgiler öğretim programlarında yapılandırmacı öğrenme kuramı ilkelerine uygun kazanımların yer almasına rağmen, genel olarak belirlenen ilkelere uygun yapılandırılmadığı tespit edilmiştir. Programın yapılandırmacılık ilkelerine uygun hale getirilmesi için çeşitli önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Yapılandırmacılık, sosyal bilgiler, kazanım, öğretim programı, aktif öğrenme

THE EVALUATION OF THE ACQUISITIONS OF THE SECONDARY SOCIAL STUDIES CURRICULUM ACCORDING TO THE PRINCIPLES OF THE CONSTRUCTIVIST LEARNING THEORY

ABSTRACT

The purpose of the study is to determine whether secondary school Social Studies curriculum acquisitions for 5th, 6th and 7th grades are related to principles constructivist learning theory. Four principles which the gains of improved curriculum should have taking the basis of the constructivist learning theory in the study is determined by examining the domain of literature related to constructivism. Research was conducted on the basis of document analysis. According to the findings of the survey results, despite the inclusion of appropriate rewards to the constructivist learning theory principles in the social studies curriculum, it has been concluded that the principle generally conforms to configurable.

Introduction

One of the terms frequently encountered in the field of education in recent years is “constructivism”. Significant changes are being taken place in today's education system. Primary and secondary school programs, applied by behavioural approach, are rearranged according to the constructivist learning theory (Karadeniz, Tangülü and Faiz, 2013). Constructivism approach is so effective on impact on the reorganization of the secondary Social Studies curriculum. Social studies is a lesson which is so important in schools given that students gained knowledge, skills, values and attitudes.

New elementary school Social Studies Curriculum aims to achieve targets set related social studies for that students should be sensitive about environmental, interpreting information according to their experience, should form context in the social and cultural, have critical thinking, are creative, individuals who learn lifelong and who make the right decisions. The main purpose of the study is to determine whether

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/3 Winter 2015*

secondary school Social Studies curriculum acquisitions for 5th, 6th and 7th grades are related to principles constructivist learning theory.

Conceptual / Theoretical Framework

The new program based constructivist approach in 2005-2006 Training- Teaching years in Primary education programs has been implemented. With this approach, student-centered, activity-based therefore, in terms of social information, a new approach that balances knowledge and skills, that takes interaction with the environment, the student is being tried to put into practice taking into account their life and individual differences. Although constructivism is taken place in contemporary program, the program needs to be prepared investigating how the principles of constructivism are being considered. With this research, it is aimed the acquisitions in the social studies should be examined according to the constructivist learning principles theory studies curriculum and the data that may be useful should be reached. The purpose of the study is to determine whether secondary school Social Studies curriculum acquisitions for 5th, 6th and 7th grades are related to principles constructivist learning theory.

Method

Social studies curriculum acquisitions for 5th, 6th and 7th grades were examined on the basis of document examination to reveal whether secondary school Social Studies curriculum acquisitions are appropriate to set out four basic principles of constructivist learning approach. Documents used in the study is the social studies curriculum. Teaching program was reached on website of the Ministry of Education, the Board of Education and Discipline. Learning areas and unit acquisitions have been studied and by researchers and constructivist learning approaches have been evaluated according to the policy. Constructivist learning theory principles used as a criterion in the study are as follows:

Principle 1. The program acquisitions based on constructivist learning theory should be flexible, and should be determined by teachers students (Ediger, 1999; Geelen, 1995, 1999 Sönmez, 2007; Terwel, 1999; Arsal, 2012).

Principle 2. The program gains based on constructivist learning theory should include high-level cognitive learning. (Biggs, 1996; Driscoll, 1994; Arsal, 2012).

Principle 3. In the constructivist learning theory, knowledge isn't transferred exactly to students from a particular source, the information is structured in a different way by each student. It focuses on acquisitions that will help individuals to be able to learn themselves and to be a researcher and problem solver mostly, but it doesn't focus that learners recall the information (Demirel, 2006; Yurdakul, 2011; Arsal, 2012).

Principle 4. The acquisitions should not appropriate for short-term subject-area in the program which is appropriate for constructivist learning theory. The acquisitions should be for the long-term learning products and, It should include the skills and values and information that can be used outside of school (Yurdakul, 2011).

Turkish Studies

Results and Discussion

When 5th, 6th and 7th grades acquisitions in Social Studies Curriculum are analysed, it is said that it is written according to constructivist approach because it is the flexible when the teachers, students, academics, investigators, school administrators were included in the process. 5th, 6th and 7th grades acquisitions in Social Studies Curriculum should include in “program objectives high-level cognitive learning.” It is observed that according to this principle, learning situations aren’t encountered. That the acquisitions on the level of application, analysis, synthesis and evaluation don’t set out sufficiently shows that Social Studies curriculum is not in accordance with the principles the constructivism. In Social Studies curriculum for 5th, 6th and 7th grades. It is understood that the constructivist learning theory hasn’t acquisitions according to the principle of “students get their information and configuration.” It means that In Social Studies Curriculum for 5th, 6th and 7th grades acquisitions describe more short-term learning. According to this, it is observed that the constructivist approach isn’t properly configured on principle of “in the program, goals are not for subject areas of the short-term, they are for the long-term learning products to be used outside of school”.

Conclusions and Recommendations

It was found that the principle is aware in the social studies curriculum determination with teachers, students, all together and that acquisitions which are on the based of Constructivist approach are flexible. The acquisitions according to the findings of the research were not sufficient at the point which the student's restructuring knowledge. According to the survey results, it was found that Social Studies Curriculum for 5, 6 and 7th grades acquisitions were that teaching students have to search achievements of the program, and take into account the knowledge configuration as subjective. In addition, It is also encountered the same information is transmitted to students, everyone configures information in the same manner. The acquisitions in Social Studies Curriculum, are provided to rewritten doing the observation, investigation, for students not in the way that is based on rote-learning, as basic information configuration such a way. It is understood that the program acquisitions are on the level of knowledge and understanding, but they have not been provided to the application level. That knowledge and understanding at the level of the achievements of students taking up too much space will result in the emergence of a state headed by rote learning. It is necessary to increase the number giving place to the acquisitions at the application level in the Social Studies program recovery in order that students can solve the encountered problems in daily life, bring different recommendations and creative solutions to problems. Although the appropriate acquisitions are in the curriculum program of Social Studies related to constructivist learning, it is seen that program is not regulated according to the principles set out the as generally. By being revised, acquisitions must be freed from the weight of information and comprehension, it can be achieved to increase the number of gains on level of application, analysis, synthesis and evaluation levels in a way that will help them grow as creative individual students to think, search. This work was created by examining the achievements of the

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/3 Winter 2015

Social Studies curriculum. It is thought that this study is useful for other courses. Students and teachers can also be included in study by expanding to the dimensions of the research.

Key Words: Constructivism, Social Studies, acquisition, curriculum, active learning

Giriş

Son yıllarda eğitim alanında sıkça karşılaştığımız terimlerden biri “yapılandırıcılık”tır. İlköğretim programlarının yenilenmesini sağlayan önemli yaklaşımlardan biridir. Bilginin doğrudan ezberlenerek alınmasına karşı çıkarak, bireylerin ön öğrenmeleriyle bağ kurmasını ve bilgiyi zihninde yapılandırmasını esas alır. Öğrenenin merkezde olduğu, öğretmenin yol gösteren konumunda olduğu bir süreçtir. Birincil veri kaynaklarının kullanılmasıyla daha gerçekçi öğrenmelerin gerçekleşmesi sağlanmaktadır. Yapılandırıcı yaklaşımla ilgili alanyazın incelendiğinde karşımıza çıkan bazı tanımlar şunlardır:

Öğrencinin bir kaynaktan bilgiyi edinirken kendi deneyimlerini kullanarak farklı bir anlayış oluşturmasını gerektiren bir öğrenme yaklaşımıdır (Çepni ve Diğerleri, 2006). Öğrenciler öğrenirken bilgiyi zihinlerinde yapılandırır. Öğrenme ise bu anlamlandırma sürecine verilen isimdir (Özden, 2003). Yapılandırıcı yaklaşım, bireysel farklılıkları dikkate alan, öğrenenin aktif olduğu ve bu yüzden çok daha etkili öğrenmenin olduğu bir yaklaşımdır (Jonassen, 1992). Yapılandırıcılık, insan doğasına ve bireyselliğine yönelik bir anlayıştır (Yazıcı, 2006). Bybee ve Sund (1990) yapılandırıcılığı, öğrencilerin bilgiyi oluştururken aktif olmasını ve yapılandırırken zihninde var olan öğrenmelerine göre yapılandırmasını temel alan bir bilgi teorisi olarak tanımlamaktadır.

Günümüz eğitim sisteminde önemli değişimler yaşanmaktadır. Davranışçı yaklaşıma göre uygulanan ilköğretim ve ortaokul programları, yapılandırıcı öğrenme kuramına göre yeniden düzenlenmiştir (Karadeniz, Tangülü ve Faiz, 2013). Yapılandırıcılık yaklaşımının ortaokul Sosyal Bilgiler Öğretim Programının yeniden düzenlenmesinde etkisi oldukça fazladır. Sosyal Bilgiler dersi, öğrencilere kazandırdığı bilgi, beceri, değer ve tutumlar göz önüne alındığında okullarda önem verilmesi gereken bir derstir. Gelişen teknoloji, değişen koşullara ayak uydurması açısından sürekli yenilenmesi gerekmektedir. Bu sebeple Milli Eğitim Bakanlığı tarafından hazırlanan ilköğretim Sosyal Bilgiler Programı taslağı 2004-2005 eğitim öğretim yılında 9 pilot ilde toplam 120 ilköğretim okulunda uygulanmıştır. Uygulama sonuçlarına göre son halini alan program, 2005-2006 eğitim öğretim yılından itibaren uygulanmaya başlanmıştır. Bu program yapılandırıcı yaklaşım dikkate alınarak hazırlanmıştır (Safran, 2004). Yeni ilköğretim Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı öğrencilerin yaşadığı çevreye duyarlı, bilgiyi deneyimlerine göre yorumlayıp sosyal ve kültürel bağlam içerisinde oluşturan, eleştirel düşünen, yaratıcı, doğru karar veren, yaşam boyu öğrenen bireyler olabilmeleri için sosyal bilgiler dersi ile ilgili belirlenen hedefleri gerçekleştirmeyi amaçlamaktadır. Bu nedenle program, davranışçı yaklaşımdan çok, bilginin taşıdığı değeri ve bireyin var olan deneyimlerini dikkate alarak, yaşama aktif katılımını, doğru kararlar almasını, sorun çözmesini destekleyici bir doğrultusunda yapılandırmayı dikkate alan bir yaklaşım göstermektedir. Bu yaklaşımla öğrenci merkezli, dolayısıyla etkinlik merkezli, sosyal bilgiler açısından, bilgi ve beceriyi dengeleyen, öğrencinin kendi yaşantılarını ve bireysel farklılıklarını dikkate alarak çevreyle etkileşimine imkân sağlayan yeni bir anlayış yaşama geçirilmeye çalışılmaktadır (MEB, 2005).

Yapılandırıcılık bir öğretim kuramı değil, daha çok bir felsefedir; dünyayı görme ve algılama şeklidir; bilgi ve öğrenmenin doğasıyla ilgili bir yaklaşımdır (Gömlüksiz ve Elaldı, 2011).

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/3 Winter 2015*

Yapılandırmacı yaklaşımda geçmiş yaşantılar ve öğrenmeler önem taşımaktadır. Öğrencilerin sahip oldukları ön bilgiler sonraki öğrenmelerini etkilemektedir. Öğretimin, birbiriyle bağlantısı çok sınırlı olan bilgiler ve tanımlar yerine, öğrenciye bakış açısı kazandıran, araştırma isteğini ve gücünü geliştiren temel kavramlara dayalı bir bütünlük içinde olması görüşü benimsenmiştir. Son yıllarda öğrenme üzerine yapılan çalışmaların pek çoğunun aktif öğrenme üzerinde yoğunlaştığı görülmektedir. Buna dayalı yaklaşımlardan biri de yapılandırmacı (constructivist) öğrenme yaklaşımıdır. Yapılandırmacı öğrenmede öğrenciler kendi deneyimlerinden yararlanarak kendilerine ait yeni anlamlar meydana getirirler. Yapılandırmacılık, öğrenme- öğretme sürecine ilişkin olarak öğrencilerin öğrenme yollarını bağdaştıracak yaşantılara katılmalarını ön görmektedir (Sağlam, 2009).

Öğretmen merkezli eğitimden, öğrencinin aktif olarak rol oynadığı ve öğretmenin rehber görevini üstlenerek öğrenciye yol gösterdiği bir eğitim anlayışına geçilmiştir. Bu süreçte öğretmen de öğrenciyle beraber öğrenen konumundadır. Aralarında sürekli bir etkileşim yaşanmaktadır. Tüm program tasarımcıları öğreneni ön planda tutar. Bu nedenle 20. Yüzyılın başında öğrencinin programın merkezi olduğu ve her konunun ona göre düzenlenmesi gerektiği görüşü ortaya çıkmıştır (Demirel, 2014). Yapılandırmacılık dikkate alınarak hazırlanan programlarda bilginin oluşumu, problem çözme, bireysel farklılıklar, öznel yaşantılar, farklı ilgi ve öğrenmeler ışığında gerçekleşir (Arsal, 2012). Yapılandırmacılık esas alınarak hazırlanan programların sahip olması gereken bazı özellikler vardır. Programların öğretmen ve öğrencinin katılımıyla hazırlanması bu özelliklerden biridir. Öğrencilerin önceden belirlenmiş programın sıkıcılığından kurtularak, üst düzey düşünelere sahip olmaları, programların öğretmen ve öğrencilerle birlikte hazırlanmasıyla mümkün görünmektedir (Demirel, 2006). Yapılandırmacı program tasarımları önceden belirlenmiş “istendik” kazanımlara yönelik değil, daha çok öğrenenlerin kendilerinin belirledikleri kazanımlara ulaştıracak biçimde süreç dayanaklı oluşturulmaktadır.

Program tasarımlarının kesin olmaktan çok, daha esnek ve öğrenen görüşlerine dayalı olması gerekmektedir (Yurdakul, 2008). Biggs (1996)’e göre, yapılandırmacı programın hedefleri bilişsel alanın üst basamaklarında yazılmalıdır. Yapılandırmacı yaklaşımda öğretmenler bilişsel alan içerisinde yer alan yordama, kestirme ve analiz gibi üst düzey becerileri kullanırlar (Demirel, 2006). Yapılandırmacılık karmaşık bir süreci ifade etmektedir. Yapılandırmacılık denince belli bir anlayışı savunan bir eğitim tarzı ya da düşünce yolu düşünülmemeli, tam tersine çeşitli tartışmaların ve farklı görüşlerin bir araya geldiği bir yaklaşım anlaşılmalıdır. Bu nedenle yapılandırmacı yaklaşımın temelini, farklı bilimsel alanların etkileşiminden doğan sonuçlar oluşturur. Örneğin biyoloji, nörobiyoloji, psikoloji, sosyoloji, edebiyat, pedagoji ve felsefe gibi bilim dallarına dayanarak yapılandırmacı bağlantılar kurulur (Bayraktaroğlu, 2012). Bilginin özneliği ve birey tarafından yapılandırılması söz konusudur. Bu aşamada öğretmenlerin öğrencilere bilgiyi yapılandırmasına yol gösterici bazı etkinlikleri gerçekleştirmesi gerekmektedir. Yapıcı bir görüşü benimseyen bir öğretmenin yapması gereken bazı etkinlikler söz konusudur (Brooks ve Brooks, 1993). Üst düzey bilişsel etkinliklere yer vermek, bireylerin özerkliğini ve girişimlerini desteklemek, öğretimde birincil veri kaynaklarını kullanmak, öğrenci başarısını öğrenme bağlamına göre değerlendirmek, yapılandırmacı görüşü benimseyen bir öğretmenin gerçekleştirmesi gereken etkinliklere örnek olarak gösterilebilir. Bütün bu düşüncelerden hareketle, ülkemizde ilköğretim programlarında 2005-2006 Eğitim-Öğretim yılında yapılandırmacı yaklaşıma dayalı yeni program uygulanmaya başlanmıştır. Bu yaklaşımla öğrenci merkezli, dolayısıyla etkinlik merkezli, sosyal bilgiler açısından, bilgi ve beceriyi dengeleyen, öğrencinin kendi yaşantılarını ve bireysel farklılıklarını dikkate alarak çevreyle etkileşimine olanak sağlayan yeni bir anlayış yaşama geçirilmeye çalışılmaktadır. Yapılandırmacılık kuramı günümüz programlarında yerini almasına rağmen, programların yapılandırmacılığın ilkelerinin ne kadar dikkate alınarak hazırlandığının araştırılması gerekmektedir. Alanyazın incelendiğinde Sosyal Bilgiler Öğretim

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/3 Winter 2015

Programında yer alan kazanımların yapılandırma öğrenme kuramı ilkelerine göre incelenmesine yönelik bir araştırmanın olmadığı tespit edilmiştir. Böyle bir araştırmanın yapılması ve bu konuda elde edilen verilerin ortaya konması Sosyal Bilgiler eğitimi açısından önemli olduğu düşünülmektedir.

Bu çalışmayla Sosyal Bilgiler Öğretim Programında yer alan kazanımların yapılandırma öğrenme kuramı ilkelerine göre incelenmesi ve yararlı olabilecek verilere ulaşılması hedeflenmektedir. Araştırma kapsamında Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programının 5, 6 ve 7. sınıf kazanımlarının yapılandırma ilkelere uyumlu olup olmadığı, eksiklerinin neler olduğunun araştırılması büyük önem arz etmektedir. Araştırmanın temel amacı, ortaokul sosyal bilgiler dersi öğretim programı 5, 6 ve 7. sınıf kazanımlarını yapılandırma öğrenme kuramı ilkelerine uygunluğu açısından değerlendirmektir. Ortaya çıkan sonuçlar ışığında bulgulara dayanarak öneriler geliştirmektir. Araştırmada hedeflenen amaca bağlı olarak araştırılmak istenen alt problemler şu şekilde sıralanabilir:

1. 5, 6 ve 7. sınıf sosyal bilgiler dersi öğretim programında kazanımlar esneklik özelliğine sahip mi?
2. 5, 6 ve 7. sınıf sosyal bilgiler dersi öğretim programında yer alan kazanımlar Bloom'un bilişsel alan taksonomisine göre hangi düzeydedir?
3. 5, 6 ve 7. sınıf sosyal bilgiler dersi öğretim programında kazanımlar üst düzey bilişsel öğrenmeleri içeriyor mu?
4. 5, 6 ve 7. sınıf sosyal bilgiler dersi öğretim programında kazanımlar öğrenenlerin bilgiyi araştırarak ve farklı şekilde yapılandırarak öğrenmesine imkân sağlıyor mu?
5. 5, 6 ve 7. sınıf sosyal bilgiler dersi öğretim programında kazanımlar uzun dönemli öğrenme ürüne yönelik olarak hazırlanmış mı?

Yöntem

Ortaokul sosyal bilgiler öğretim program kazanımlarının yapılandırma öğrenme yaklaşımının belirlenen 4 temel ilkeye uygun olup olmadığını ortaya koymak amacıyla 5, 6 ve 7. sınıf sosyal bilgiler öğretim programının kazanımları doküman incelemesine dayalı olarak incelenmiştir. Araştırmada kullanılan doküman sosyal bilgiler öğretim programıdır. Öğretim programına, Milli Eğitim Bakanlığı'nın, Talim Terbiye Kurulu internet adresinden ulaşılmıştır. Öğrenme alanları ve ünite kazanımları incelenmiştir ve araştırmacılar tarafından yapılandırma öğrenme yaklaşımı ilkelerine göre değerlendirilmiştir. Araştırmada ölçüt olarak kullanılan yapılandırma öğrenme kuramı ilkeleri aşağıda belirtilmiştir:

-İlke 1. Yapılandırma öğrenme kuramını temele alan programların kazanımları esnek olmalı, öğretmen ve öğrenciler tarafından belirlenmelidir (Ediger, 1999; Geelan, 1995; 1999 Sönmez, 2007; Terwel, 1999; Arsal, 2012). Sosyal bilgiler 5, 6 ve 7. Sınıf kazanımları esneklik ilkesine göre incelenmiştir.

-İlke 2. Yapılandırma öğrenme kuramına uygun bir programın kazanımları üst düzey bilişsel öğrenmeleri içermelidir (Biggs, 1996; Driscoll, 1994; Arsal, 2012).

Sosyal bilgiler öğretim programında yer alan kazanımların, belirlenen ilkeye uygunluğunu tespit etmek amacıyla Bloom'un (1957) bilişsel alan sınıflaması dikkate alınarak sınıflandırılması sağlanmış, yüzde ve frekans dağılımları ortaya konmuştur. Kazanımlar, bilgi, kavrama, uygulama, analiz, sentez ve değerlendirme düzeylerine göre ayrılmıştır. Bilişsel alanın bilgi ve kavrama düzeyi dışında bir düzeyde yer alan kazanımlar üst düzey öğrenmeler olarak kabul edilmektedir (Bloom, 1957).

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/3 Winter 2015

-İlke 3. Yapılandırmacı öğrenme kuramında bilgi belirli bir kaynaktan öğrenciye aynen aktarılmaz, Bilgi her öğrenci tarafından farklı şekilde yapılandırılır. Öğrenenlerin bilgiyi hatırlamasına değil, daha çok araştırmacı, problem çözücü, kendi kendine öğrenebilen bireyler olmasına yardımcı olacak kazanımlar üzerinde durulmaktadır (Demirel, 2006; Yurdakul, 2011; Arsal, 2012). Bu doğrultuda kazanımların, öğrencileri ezbere yönelten değil, araştıran, sorgulayan bireyler olmasına sağlayacak nitelikte olup olmadığı araştırılmıştır.

-İlke 4. Yapılandırmacı öğrenme kuramına uygun bir programda kazanımlar kısa dönemli konu alanına yönelik değil, uzun dönemli öğrenme ürününe yönelik olmalı ve okul dışında kullanılacak bilgi, beceri ve değerleri içermelidir (Yurdakul, 2011). Bu ilke ile ilgili olarak sosyal bilgiler 5, 6 ve 7. sınıf kazanımlarının tümü incelenmiştir. Uygulama düzeyinde yer alan kazanımların kısa dönemli öğrenme ürününe yönelik olmadığı, uzun dönemli öğrenme ürününe uygun olduğu anlaşılmıştır (Bloom, 1957).

Araştırmada yer alan kazanımların belirlenen ilkelere uygun olup olmadığının değerlendirilmesinde uzman görüşünden yararlanılmıştır. Araştırma, yapılandırmacı öğrenme yaklaşımı ile ilgili olan 4 ilke ile sınırlandırılmıştır. Ayrıca yapılan araştırma, sosyal bilgiler öğretim programı 5, 6 ve 7. sınıf programının kazanımları ile sınırlıdır.

Bulgular ve Yorum

Ortaokul Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programına ait kazanımların yapılandırmacı öğrenme kuramına uygunluğu ile ilgili elde edilen bulgular aşağıda belirtilmiştir:

-İlke 1. Yapılandırmacı öğrenme kuramını temele alan programların kazanımları esnek olmalı, öğretmen ve öğrenciler tarafından belirlenmelidir.

5. Sınıf Kazanımları

1.4. Çocuk olarak haklarını fark eder.

2.4. Kültürel öğelerin, insanların bir arada yaşamasındaki önemini açıklar.

3.5. Yaşadığı bölgede görülen bir afet ile bölgenin coğrafi özelliklerini ilişkilendirir.

4.1. Yaşadığı bölgedeki ekonomik faaliyetleri fark eder.

5.6. Yaptığı çalışmalarda yararlandığı kaynakları gösterir.

6.3. Sivil toplum kuruluşlarını etkinlik alanlarına göre sınıflandırır.

7.1. Toplumsal yaşamı ve düzenleyen yasaların varlığını ve önemini fark eder.

8.4. Çeşitli ülkelerde bulunan ortak miras öğelerine örnekler verir.

6. Sınıf Kazanımları

1.2. Olgu ve görüşü ayırt eder.

2.2. Konum ile ilgili kavramları kullanarak kıtaların, okyanusların ve ülkemizin coğrafi konumunu tanımlar.

3.5. Görsel ve yazılı materyallerden yararlanarak İslamiyet' in ortaya çıkışı ve yayılışını inceler.

4.5. Nitelikli insan gücünün Türkiye ekonomisinin gelişmesindeki rolünü değerlendirir.

5.5. Uluslararası kültür, sanat, fuar ve spor etkinliklerinin toplumlar arası etkileşimdeki rolünü değerlendirir.

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/3 Winter 2015*

6.1. Demokrasinin temel ilkeleri açısından farklı yönetim biçimlerini karşılaştırır.

7.5. Uygulama ve eserlerinden yola çıkarak Atatürk' ün akılcılığa ve bilime verdiği önemi fark eder.

7. Sınıf Kazanımları

1.1. İnsanlar arasında kurulan olumlu ilişkilerde iletişimin önemini fark eder.

2.5. Yerleşme ve seyahat özgürlüğünü açıklar.

3.7. Seyahatnamelerden hareketle Türk kültürüne ait unsurları örneklendirir.

4.1. İlk uygarlıkların bilimsel ve teknolojik gelişmelere katkılarını örnekler verir.

5.4. Vakıfların çalışmalarına ve sosyal yaşamdaki rolüne tarihten ve günümüzden örnekler verir.

6.2. Anayasamızın 2. Maddesinde yer alan Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin nitelikleri ile ilgili uygulamalara toplum hayatından örnekler verir.

7.3. Küresel sorunların çözümlerinin yaşama geçirilmesinde kişisel sorumluluğunu fark eder (MEB, 2005).

Kazanımlar dikkatli bir şekilde incelendiğinde öğrenme ürünlerini açık bir şekilde ortaya koyduğu anlaşılmaktadır. Kazanımlar net ve anlaşılır bir şekilde ifade edilmiştir. Öğretim programının vizyon ve amaçları incelendiğinde öğretim programının, öğretmenlerin Sosyal Bilgiler dersi öğretim programının kazanımlarını belirleme ve uygulama aşamalarıyla ilgili olarak esneklik özelliğine sahip olduğu görülmektedir. Öğretim Programı hazırlanması ve revize edilmesi aşamalarında öğretmen ve akademisyen panelleri yapılarak görüşleri alındığı görülmektedir. Ayrıca Milli Eğitim Bakanlığı bünyesinde görevli müfettiş, okul müdürü ve müdür yardımcılarının yönelik de paneller yapılmış ve onların da bu sürece katkı sunmaları sağlanmıştır. 2005 Sosyal Bilgiler Programının tanıtılması aşamasında ülke genelinde çeşitli okullarda tanıtımlar yapılmış, bu süreçte öğrencilerinde sürece dâhil olması sağlanmaya çalışılmıştır. Yine birçok sivil toplum kuruluşunun da programla ilgili düşüncelerinin alındığı gözlenmiştir. Arsal (2012), Fen ve Teknoloji Dersi Öğretim Programının 4. ve 5. Sınıf kazanımlarını incelediği "İlköğretim Fen ve Teknoloji Dersi Öğretim Programı Kazanımlarının Yapılandırma İlkelerine Göre Değerlendirilmesi" çalışmasında, kazanımların esneklik ilkesine uygun olarak düzenlenmediğini ve bunun sonucunda da yapılandırma anlayışına uygun olarak yazılmadığını belirtmiştir. Sosyal Bilgiler Öğretim Programının 5, 6 ve 7. sınıf kazanımları incelendiğinde ise, öğretmen, öğrenci, akademisyen, müfettiş, okul idarecileri ve sivil toplum kuruluşlarının sürece dâhil edilmesinde esnek olması nedeniyle yapılandırma yaklaşımına uygun yazıldığı söylenebilir.

-İlke 2. Yapılandırma öğrenme kuramına uygun bir programın kazanımlar üst düzey bilişsel öğrenmeleri içermelidir.

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/3 Winter 2015

Tablo 1. Sosyal bilgiler dersi 5. Sınıf Öğretim Programı Kazanımlarının Bloom'un Aşamalı Sınıflamasına Göre Dağılımı

Hedef Düzeyleri Ünite	Bilgi		Kavrama		Uygulama		Analiz		Değerlendirme		Sentez	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Haklarımı Öğreniyorum	2	50	-	-	-	-	2	50	-	-	-	-
Adım Adım Türkiye	1	16,6	4	66,6	-	-	1	16,6	-	-	-	-
Bölgemizi Tanıyalım	2	28,5	3	42,8	-	-	2	28,5	-	-	-	-
Ürettiklerimiz	3	42,8	-	-	-	-	1	14,2	1	14,2	2	28,5
Gerçekleşen Düşler	2	33,3	3	50	-	-	1	16,6	-	-	-	-
Toplum İçin Çalışanlar	-	-	2	40	-	-	1	20	1	20	1	20
Bir Ülke Bir Bayrak	1	25	1	25	-	-	2	50	-	-	-	-
Hepimizin Dünyası	3	50	2	33,3	-	-	-	-	-	-	1	16,6
Toplam	14	31,1	15	33,3	-	-	10	22,2	2	4,44	4	8,88

Tablo.1 incelendiğinde sosyal bilgiler dersi 5. sınıf öğretim programına ait kazanımların daha çok bilgi (%31,1) ve kavrama (%33,3) düzeyinde olduğu anlaşılmaktadır. Öğretim programında analiz düzeyindeki kazanımların oranı %22,2, değerlendirme düzeyinde % 4,44, sentez düzeyindeki kazanımların oranı ise % 8,88 olarak tespit edilmiştir. 5. sınıf Sosyal Bilgiler Öğretim Programında uygulama düzeyinde kazanımın yer almadığı görülmektedir. Üst düzey düşünmeye yönelik değerlendirme ve sentez basamağında az sayıda kazanıma yer verildiği görülmektedir. Üst düzey öğrenme ve düşünme basamaklarından analiz (%22,2) düzeyinde kazanımlara; değerlendirme (%4,4), sentez (%8,88) ve uygulama düzeylerindeki kazanımlardan daha fazla yer verildiği anlaşılmaktadır. Bu bulgulara göre Sosyal Bilgiler Öğretim Programı 5. sınıf kazanımlarında yapılandırmacı öğrenme kuramının “program hedefleri üst düzey bilişsel öğrenmeleri içermelidir.” İlkesine uygun öğrenme durumlarına rastlanmadığı görülmektedir. Uygulama düzeyinde kazanımlara yer verilmemesi ve sentez, değerlendirme düzeylerinde yeterli sayıda kazanım bulunmaması nedeniyle yapılandırmacılığın belirtilen ilkesine çok fazla dikkat edilmediği görülmektedir. Ayrıca 1 kazanım da duyuşsal alanla ilgili olduğu için bu kategoride değerlendirilmemiştir.

Tablo 2. Sosyal Bilgiler Dersi 6. Sınıf Öğretim Programı Kazanımlarının Bloom'un Aşamalı Sınıflamasına Göre Dağılımı

Hedef Düzeyleri Ünite	Bilgi		Kavrama		Uygulama		Analiz		Değerlendirme		Sentez	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Sosyal Bilgiler Öğreniyorum	2	33,3	1	16,6	1	16,6	1	16,6	1	16,6	-	-
Yeryüzünde Yaşam	2	28,5	1	14,2	-	-	4	57,1	-	-	-	-
İpek Yolunda Türkler	2	22,2	2	22,2	1	11,1	3	33,3	1	11,1	-	-
Ülkemizin Kaynakları	-	-	1	16,6	1	16,6	-	-	3	50	1	16,6
Ülkemiz ve Dünya	1	20	-	-	-	-	1	20	3	60	-	-
Demokrasinin Serüveni	-	-	2	40	-	-	1	20	2	40	-	-
Elektronik yüzyıl	2	40	1	20	-	-	-	-	1	20	1	20
Toplam	9	20,93	8	18,6	3	6,97	10	23,25	11	25,58	2	4,65

Tablo.2 incelendiğinde sosyal bilgiler dersi 6. sınıf Öğretim Programı kazanımlarının daha çok değerlendirme (%25,58) düzeyinde olduğu görülmektedir. Analiz düzeyi kazanımlara % 23,25 oranında yer verilmektedir. Bilgi düzeyinde % 20,93, kavrama düzeyinde % 18,6, uygulama

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/3 Winter 2015

düzeyinde % 6,97, sentez düzeyinde ise 4,65 oranında kazanımın yer aldığı anlaşılmaktadır. Üst düzey öğrenmeye yönelik olarak uygulama düzeyinde 3, analiz düzeyinde 10, değerlendirme düzeyinde 11 ve sentez düzeyinde 2 kazanıma yer verildiği görülmektedir. Uygulama ve sentez düzeyinde az sayıda kazanımın yer aldığı göze çarpmaktadır. Değerlendirme düzeyi ise üst düzey öğrenmeye yönelik olarak en fazla yer verilen bilişsel alan düzeyidir. Değerlendirme düzeyinden sonra ise analiz düzeyindeki kazanımlara bilişsel alanın diğer basamaklarına oranla daha fazla yer verildiği görülmektedir. Elde edilen bulgulara göre yapılandırmacı öğrenme yaklaşımının “program hedefleri üst düzey bilişsel öğrenmeleri içermelidir” ilkesine uygun öğrenme durumlarına Sosyal Bilgiler Dersi 6. sınıf Öğretim Programında özellikle uygulama ve sentez düzeyinde kazanımlara yeterince yer verilmediği görülmektedir. Değerlendirme ve analiz basamaklarına ait kazanımlara diğer bilişsel alan düzeylerine göre daha fazla yer verilmesine rağmen, bilgi ve kavrama düzeyindeki kazanımların sayısının, uygulama ve sentez düzeylerindeki kazanımların sayısından çok daha fazla olduğu görülmektedir.

Tablo 3. Sosyal Bilgiler Dersi 7. Sınıf Öğretim Programı Kazanımlarının Bloom'un Aşamalı Sınıflamasına Göre Dağılımı

Hedef Düzeyleri Ünite	Bilgi		Kavrama		Uygulama		Analiz		Değerlendirme		Sentez	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
İletişim ve İnsan İlişkileri	2	33,3	4	66,6	-	-	-	-	-	-	-	-
Ülkemizde Nüfus	-	-	4	80	-	-	1	20	-	-	-	-
Türk Tarihinde Yolculuk	1	12,5	4	50	-	-	1	12,5	2	25	-	-
Zaman İçinde Bilim	2	40	1	20	-	-	1	20	1	20	-	-
Ekonomi ve Sosyal Hayat	1	16,6	3	50	-	-	-	-	1	16,6	1	16,6
Yaşayan Demokrasi	1	20	2	40	-	-	2	40	-	-	-	-
Ülkeler Arası Köprüler	2	50	-	-	-	-	2	50	-	-	-	-
Toplam	9	23	18	46,15	-	-	7	18	4	10,25	1	2,56

Tablo.3 incelendiğinde Sosyal Bilgiler Dersi 7. sınıf Öğretim Programı kazanımlarının daha çok kavrama (%46,15) düzeyinde olduğu görülmektedir. Öğretim programında bilgi düzeyindeki kazanımların oranı %23,07 analiz düzeyindeki kazanımların oranı % 17,94, değerlendirme düzeyindeki kazanımların oranı ise % 10,25 olarak tespit edilmiştir. Sosyal Bilgiler Dersi 7. sınıf Öğretim Programında üst düzey öğrenmeye yönelik uygulama düzeyinde kazanıma yer verilmediği görülürken, sentez basamağına ait sadece 1 kazanımın yer aldığı göze çarpmaktadır. Bu bulgulara göre yapılandırmacı öğrenmenin “program hedefleri üst düzey bilişsel öğrenmeleri içermelidir” ilkesine uygun öğrenme durumlarına Sosyal Bilgiler dersi 7. sınıf öğretim programında yeterince yer verilmediği görülmektedir. Öğretim programında uygulama düzeyinde kazanıma yer verilmemesi, sentez düzeyindeki kazanım sayısının yeterli olmaması, analiz ve değerlendirme düzeylerinde ise yeterli oranda kazanımın yer almaması, Sosyal Bilgiler dersi 7. sınıf öğretim programının yapılandırmacılığın belirlenen ilkesine yeterince uygun olmadığını göstermektedir.

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/3 Winter 2015

-İlke 3. Yapılandırmacı öğrenme kuramında bilgi belirli bir kaynaktan öğrenciye aynen aktarılmaz, her öğrenci tarafından farklı şekilde yapılandırılır. Öğrenenlerin bilgiyi hatırlamasına değil, daha çok araştırmacı, problem çözücü, kendi kendine öğrenebilen bireyler olmasına yardımcı olacak kazanımlar üzerinde durulmaktadır.

Ortaokul Sosyal Bilgiler Dersi 5. sınıf Öğretim Programında yer alan 45 kazanımın (duyuşsal alanla ilgili olan 1 kazanım değerlendirmeye dâhil edilmemiştir) 31'inin, 6. Sınıf öğretim programında yer alan 43 kazanımın 34'ünün 7. sınıf öğretim programında bulunan 39 kazanımdan 30'unun yapılandırmacı anlayışın "öğrenciler kendi öğrenmelerinden sorumlu bireyler olarak bilgiyi araştırmalı ve yapılandırmalıdır" ilkesine uygun olduğu görülmektedir. Yapılandırmacılığın belirlenen ilkesine uygun olarak kabul edilen kazanımların bilişsel alanın, kavrama, uygulama, analiz, değerlendirme ve sentez düzeyinde öğrenme ürünlerine yönelik olduğu görülmektedir. Bilgi düzeyinde yapılandırılan kazanımlar ise, bu ilkeye uygun bulunmamıştır. Bu ilkeye uygun olan kazanım örnekleri aşağıda sunulmuştur:

5. Sınıf

4.6. Üretime katkıda bulunma konusunda görüş oluşturur. (Ünite: Ürettiklerimiz)

4.7. İş birliği yaparak üretime dayalı yeni fikirler geliştirir. (Ünite: Ürettiklerimiz)

5.2. Buluşların ve teknolojik ürünlerin toplum hayatımıza etkilerini tartışır. (Ünite: Gerçekleşen Düşler)

6.2. Kurumların insan yaşamındaki yeri konusunda görüş oluşturur. (Ünite: Toplum İçin Çalışanlar)

6.4. Sivil toplum kuruluşlarının etkinliklerinin sonuçlarını değerlendirir. (Ünite: Toplum İçin Çalışanlar)

8.6. Turizmin uluslararası ilişkilerdeki yeri konusunda bakış açısı geliştirir. (Ünite: Hepimizin Dünyası)

6. Sınıf

1.3. Bilimsel araştırma basamaklarını kullanarak araştırma yapar. (Ünite: Sosyal Bilgiler Öğreniyorum.)

4.2. Türkiye'nin coğrafi özelliklerini dikkate alarak, yatırım ve pazarlama proje önerileri tasarlar. (Ünite: Ülkemizin Kaynakları)

4.6. İlgi duyduğu mesleklerin gerektirdiği eğitim, beceri ve kişilik özelliklerini araştırır. (Ünite: Ülkemizin Kaynakları)

5.2. Ülkemizin diğer ülkelerle olan ekonomik ilişkilerini, kaynaklar ve ihtiyaçlar açısından değerlendirir. (Ünite: Ülkemiz ve Dünya)

6.4. Tarihsel belgelerden yola çıkarak insan haklarının gelişim sürecini analiz eder. (Ünite: Demokrasinin Serüveni)

7.2. Bilimsel ve teknolojik gelişmelerin gelecekteki yaşam üzerine etkilerine ilişkin yaratıcı fikirler ileri sürer. (Ünite: Elektronik Yüzyıl)

7. Sınıf

1.3 İnsanlar arası etkileşimde kitle iletişim araçlarının rolünü tartışır. (Ünite: İletişim ve İnsan İlişkileri)

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/3 Winter 2015

2.4. Örnek incelemeler yoluyla göçün neden ve sonuçlarını tartışır. (Ünite: Ülkemizde Nüfus)

3.1. Türkiye Selçukluları döneminde Türklerin siyasal mücadeleleri ve kültürel faaliyetlerinin Anadolu'nun Türkleşme sürecine katkılarını değerlendirir. (Ünite: Türk Tarihine Yolculuk)

4.3. Türk ve İslam devletlerinde yetişen bilginlerin bilimsel gelişme sürecine katkılarını değerlendirir. (Ünite: Zaman İçinde Bilim)

5.6. Eğitimin meslek edindirme hedefini kavrayarak ilgi ve yetenekleri doğrultusunda mesleki tercihlerine yönelik planlama yapar. (Ünite: Ekonomi ve Sosyal Hayat)

6.3. Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin yönetim yapısını yasama, yürütme ve yargı kavramları çerçevesinde analiz eder (Ünite: Yaşayan Demokrasi) (MEB, 2005; MEB, 2006).

Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programına ait yukarıda belirtilen kazanımlar incelendiğinde, öğrencilerden araştırma, deney ve gözlem yaparak, incelemelerde bulunarak bilgiye kendisinin ulaşmasını ve edindiği bilgileri kolayca sunmasına yönelik üst düzey öğrenmeler beklenmektedir. Sosyal Bilgiler 5, 6 ve 7. sınıf Öğretim Programında benzer özelliklere sahip pek çok kazanım olduğu görülmektedir. Örnek birçok kazanım olmasının yanında, yapılandırmacı kuramın “öğrenciler kendi öğrenmelerinden sorumlu bireyler olarak bilgiyi araştırmalı ve yapılandırmalıdır” ilkesiyle çelişen kazanımların olduğu da anlaşılmaktadır. Bilginin öğrenciler tarafından bulunarak, öznel bir şekilde yine öğrenci tarafından yapılandırılmasına uygun bulunmayan 5. sınıf öğretim programında 14, 6. sınıf öğretim programında ve 7. sınıf öğretim programında 9'ar kazanım belirlenmiştir. Belirlenen yapılandırmacılık ilkesine uygun olmayan kazanım örnekleri aşağıda sunulmuştur:

5. Sınıf

Ünite: Adım Adım Türkiye. Örnek Kazanım:

2.1. Çevresindeki ve ülkemizin çeşitli yerlerindeki doğal varlıklar ile tarihi mekânları, nesnelere ve yapıları tanır.

Ünite: Bölgemizi Tanıyalım. Örnek Kazanım:

3.1. Türkiye'nin kabartma haritası üzerinde, yaşadığı bölgenin yüzey şekillerini genel olarak tanır.

Ünite: Ürettiklerimiz. Örnek Kazanım:

4.1. Yaşadığı bölgedeki ekonomik faaliyetleri fark eder.

Ünite: Gerçekleşen Düşler. Örnek Kazanım:

5.5. Bilim ve teknoloji ile ilgili, düzeyine uygun süreli yayınları tanır ve izler.

6. Sınıf

Ünite: Sosyal Bilgiler Öğreniyorum. Örnek Kazanım:

1.5. Sosyal Bilgilerin, Türkiye Cumhuriyeti'nin etkin bir vatandaşı olarak gelişimine katkısını fark eder.

Ünite: Yeryüzünde Yaşam. Örnek Kazanım:

2.2. Konum ile ilgili kavramları kullanarak kıtaların, okyanusların ve ülkemizin coğrafi konumunu tanımlar.

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/3 Winter 2015

Ünite: Ülkemiz ve Dünya. Örnek Kazanım:

5.4. Ülkemizin diğer ülkelerle doğal afetlerde ve çevre sorunlarında dayanışma ve iş birliği içinde olmasının önemini fark eder.

Ünite: Elektronik Yüzyıl. Örnek Kazanım:

7.3. Tıp alanındaki buluş ve gelişmelerle insan hayatı ve toplumsal dayanışma arasındaki ilişkiyi fark eder.

7. Sınıf

Ünite: Zaman İçinde Bilim. Örnek Kazanım:

4.2. İlk yazı örneklerinden yola çıkarak yazının kullanım alanlarını ve bilgi aktarımındaki önemini fark eder .

Ünite: Ekonomi ve Sosyal Hayat. Örnek Kazanım:

5.5. Tarih boyunca Türklerde meslek edindirme ve meslek etiği kazandırmada rol oynayan kurumları tanır.

Ünite: Yaşayan Demokrasi. Örnek Kazanım:

6.1. Tarihsel süreçte Türk devletlerinde yönetim şekli ve egemenlik anlayışındaki değişim ve sürekliliği fark eder.

Ünite: Ülkeler Arası Köprüler. Örnek Kazanım:

7.4. Düşünce, sanat ve edebiyat ürünlerinin, doğal varlıkların ve tarihi çevrelerin ortak miras ögesi olarak yaşatılmasında insanlığın sorumluluğunun farkına varır. (MEB, 2005; MEB, 2006).

Ortaokul Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı 5, 6 ve 7. sınıfa ait örnek kazanımlar dikkatlice incelendiğinde öğrencilerden bilgileri benzer şekillerde yapılandırarak, benzer davranışları sergilemeleri, aynı sonuçlara ulaşmalarının beklendiği görülmektedir. Örneğin; 5. Sınıf öğretim programında yer alan Bölgemizi Tanıyalım Ünitesinde Kazanım 3.1’de öğrencilerin benzer olarak Türkiye’nin kabartma haritası üzerinde, yaşadığı bölgenin yüzey şekillerini genel olarak tanıması, Gerçekleşen Düşler Ünitesinde Kazanım 5.5’ de ise öğrencilerin hepsinden benzer şekilde Bilim ve teknoloji ile ilgili, düzeyine uygun süreli yayınları tanıması ve izlenmesi beklenmektedir. Sosyal Bilgiler Dersi 6. sınıf öğretim programının kazanımları incelendiğinde de aynı şekilde, öğrencilerin bilgiyi benzer olarak öğrenmeleri ve yapılandırmaları istenmektedir. Öğrencilerden, kazanımlarda yer alan ifadeleri, belirtilen şekilde öğrenmeleri beklenmektedir. Yapılandırmacı yaklaşıma göre ise öğrenciler bilgileri kendilerinden istendiği şekilde değil, kendi yorumladıkları biçimde yapılandırabilir ve ifade edebilirler. Yaşantılarından yola çıkarak bilgiyi önceki bilgileriyle ilişkilendirerek öğrenebilirler. Yeryüzünde Yaşam Ünitesinde yer alan 2.2. Konum ile ilgili kavramları kullanarak kıtaların, okyanusların ve ülkemizin coğrafi konumunu tanımlar. Kazanımını, örnek verebiliriz. Öğrencilerden beklenen tanımın kazanımda ifade edildiği şekilde yapılması beklenmektedir. Sosyal Bilgiler Dersi 7. sınıf kazanımlarını incelediğimizde benzer kazanımların olduğu görülmektedir. Örneğin; Kazanım 5.5. Tarih boyunca Türklerde meslek edindirme ve meslek etiği kazandırmada rol oynayan kurumları tanır. Kazanım 6.1. Tarihsel süreçte Türk devletlerinde yönetim şekli ve egemenlik anlayışındaki değişim ve sürekliliği fark eder. İncelendiğinde öğrencilerin bilgiyi farklı biçimde yapılandırmak yerine aynı biçimde yapılandırarak öğrenmeleri söz konusudur. Görüldüğü gibi:

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/3 Winter 2015

Sosyal Bilgiler Dersi 5, 6 ve 7. sınıf öğretim programında, yapılandırmacı öğrenme kuramının “öğrenciler bilgiye kendileri ulaşır ve yapılandırır.” İlkesine uygun bulunmayan kazanımlar olduğu anlaşılmaktadır.

- İlke 4. Yapılandırmacı öğrenme kuramına uygun bir programda kazanımlar kısa dönemli konu alanına yönelik değil, uzun dönemli öğrenme ürününe yönelik olmalı ve okul dışında kullanılacak bilgi, beceri ve değerleri içermelidir.

Sosyal Bilgiler Öğretim Programının 5, 6 ve 7. sınıf bilişsel alana ait kazanımlarının dağılımını gösteren tablolar incelendiğinde (1, 2 ve 3) bilgi düzeyindeki kazanımlarının oranının 5. sınıfta % 31.1, 6. sınıfta % 20.93, 7. sınıfta ise % 23.07 olduğu görülmektedir. Öğretim Programının 5. ve 7. sınıf kazanımlarında uygulama düzeyinde kazanıma yer verilmediği anlaşılmaktadır. 6. sınıf kazanımlarında uygulama düzeyindeki kazanımların oranı ise 6.97’dir. Uygulama düzeyinde oluşan öğrenmelerin bir problemin çözümünde çok daha etkili olarak kullanıldığı ve uzun dönemli öğrenmeleri yansıttığı (Bloom, 1957) düşünüldüğünde, uygulama düzeyindeki kazanımlara, Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı 5. ve 7. sınıf kazanımları içerisinde yer verilmemesi önemli bir bulgu olarak görülmektedir. Programda 6. sınıf kazanımlarında ise uygulama düzeyinde olan kazanımların oranının çok az olduğu görülmektedir. Bilgi düzeyinde sahip olunan öğrenmelerin, bilgiyi sadece hatırlama, tanımlama şeklindeki davranışları içerdiği göz önünde bulundurulduğunda uzun dönemli öğrenmeleri göstermediği anlaşılmaktadır. Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programının 5, 6 ve 7. sınıf kazanımlarının daha çok kısa dönemli öğrenmeleri ifade ettiğini söylemek mümkün görünmektedir. Buna göre yapılandırmacı anlayışın “programda hedeflerin kısa dönemli konu alanına yönelik değil, uzun dönemli öğrenme ürününe yönelik olması ve okul dışında kullanılabilmesi” ilkesine uygun bir şekilde yapılandırılmadığı görülmektedir.

Sonuç, Tartışma ve Öneriler

Yapılan bu araştırmada Ortaokul Sosyal Bilgiler Dersi 5, 6 ve 7. sınıf öğretim programı kazanımlarının yapılandırmacı öğrenme yaklaşımının, alanyazın taranarak kıstas olarak belirlenen 4 ilkesine uygunluğu araştırılmıştır. Yapılandırmacı öğrenme kuramının öğrenenin etkin olduğu, geçmiş yaşantıların ve öznelğin ön plana alındığı bir yaklaşımdır. Öğrenmenin merkezinde öğrenci vardır ve öğretmen öğrenene yol gösteren rehber rolündedir. Bu süreçte öğrenciler öğretmenleri ile sürekli etkileşim halinde bulunarak birlikte öğrenirler. Yapılandırmacılığın bu özellikleri programın kazanımlarının öğretmen ve öğrencilerle birlikte belirlenmesini ile esneklik ilkesine uygun olmasını gerektirmektedir. Sosyal Bilgiler Öğretim Programı incelendiğinde öğretmenlerin ve öğrencilerin kazanımları belirlerken sürece dâhil edildiği anlaşılmaktadır. Yapılandırmacı yaklaşımın temelinde bulunan kazanımların esnek olması ve öğretmen, öğrencilerle beraber belirlenmesi ilkesine Sosyal Bilgiler Öğretim Programında dikkat edildiği saptanmıştır. Öğrencilerinde öğretim programının kazanımları belirlenirken, katılımının gerçekleşmesi sağlandığında, düşünce ve istekleri göz önünde bulundurulduğunda esneklik ilkesinin çok daha etkili bir şekilde uygulanabileceği düşünülmektedir.

Araştırma sonucunda ulaşılan bulgulara göre kazanımların öğrencinin bilgiyi yeniden yapılandırması noktasında yeterli düzeyde olmadığı görülmüştür. Kazanımlar çoğunlukla bilgi düzeyindedir. Kavrama düzeyinde de oldukça fazla kazanım olduğu görülmektedir. Sosyal Bilgiler Dersi konuları öğretiminde bilgi ve kavrama düzeyinde kazanımların çok fazla yer alması öğrencileri ezberlemeden bir durumun ortaya çıkmasına neden olacaktır. Yapılandırmacı öğrenmede ise öğrenen bilgiyi ezberlemek yerine, eski öğrenmeleriyle ilişkilendirerek yapılandırır. Bloom (1957)’a göre üst düzey öğrenmeler uygulama, analiz, sentez ve değerlendirme basamaklarını kapsamaktadır. Bilgi ve kavrama düzeyi öğrenmeler ise öğrencilerin bilgiyi hatırlamasına ve ezberlemesine neden olmaktadır. Ezberlemeden öğrenenler ise, araştıran, eleştirel

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/3 Winter 2015*

düşünen, sorgulayan, inceleyen bireyler olmaktan uzaklaşacaklardır. Araştırmada, uygulama düzeyinde kazanımların oldukça az sayıda olduğu göze çarpmaktadır. Aynı şekilde değerlendirme ve sentez basamaklarındaki kazanımların oranı da yetersiz kalmaktadır. Üst düzey öğrenme basamağı olarak kabul edilen analiz düzeyinde kazanıma ise, uygulama, sentez ve değerlendirme basamaklarına oranla daha fazla yer verildiği görülmektedir. Değerlendirme düzeyindeki kazanım oranının 6.sınıf öğretim programında daha fazla olduğu göze çarpmaktadır (%25,58). Üst düzey bilişsel öğrenmeler olarak kabul edilen düzeylerde az sayıda kazanımın bulunması öğrencilerin bilgiyi olduğu gibi kabul ederek, bilgiye ulaşmak için çaba göstermeyen ve bilgiyi ezberleyen bireyler olmasına neden olacaktır.

Araştırma sonucuna göre, Sosyal Bilgiler 5, 6 ve 7. sınıf öğretim programına ait kazanımların öğrencileri araştırmaya sevk eden, bilgiyi öznel olarak yapılandırmasını dikkate alan birçok kazanım olduğu bulunmuştur. Bunun yanında, öğrencilere bilginin aynen aktarıldığı, herkesin bilgiyi aynı şekilde yapılandırmasını esas alan kazanımlara da rastlanmaktadır. Yapılandırmacı kuramda, öğrenciler bilgiyi olduğu gibi almaz, geçmiş yaşantılarını da kullanarak farklı bir şekilde yapılandırır. Öğrencilerin bilgiyi aynı şekilde öğrenmelerinin istenmesi yapılandırmacı öğrenme kuramına uygun bulunmamaktadır. Sosyal Bilgiler Öğretim Programında yer alan kazanımların, öğrencileri ezbere yönelten şekilde değil, inceleme, gözlem yaparak bilgiyi farklı olarak yapılandırmasını temele alacak şekilde yeniden yazılması sağlanabilir. Bunun sonucunda kazanımların yapılandırmacı kurama uygun hala getirilmesi mümkündür. Ayrıca sosyal bilgiler programının amaçlarına baktığımızda da öğrencilerimizi gereksiz bilgilerle depolanmış bir bilgi deposu olarak, her aktarılanı sorgusuz alan bireyler olarak yetiştirmek değil, aksine yeni karşılaştıkları bilgileri geçmiş deneyimleriyle ilişkilendiren, bilgiyi anlamlandıran, neden, niçin sorgulamalarını yapan ve eleştirel düşünme yeteneği gelişmiş bireyler yetiştirmek olduğunu görmekteyiz (Karadeniz, Tangülü ve Faiz, 2013). Özellikle uygulama, analiz, değerlendirme ve sentez basamaklarındaki kazanım sayılarının artırılmasının bu amacın gerçekleşmesi anlamında büyük katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Araştırma sonucunda ulaşılan bulgulara göre, Sosyal Bilgiler Öğretim Programında uygulama düzeyinde kazanım sayısı oldukça az olduğu görülmüştür. Öğrencilerin yaparak yaşayarak öğrenmesi, bilginin kalıcılığına etki eden bir durumdur. Program kazanımlarının ise bilgi ve kavrama düzeyinde olduğunu uygulama düzeyine yeterince yer verilmediği anlaşılmaktadır. Uygulama düzeyinde öğrenmeler, hayatta karşılaşılan problemlere çözüm üretmede ve öğrenilen bilginin daha kalıcı olmasını sağlamada oldukça önemlidir (Bloom, 1957). Sosyal Bilgiler Öğretim Programında göz ardı edilen bu durumun öğrencilerin, bilgiyi uzun süreli kullanma ve karşılaştığı farklı durumlara yaratıcı çözümler getirmesine engel olabilmektedir. Sosyal Bilgiler Öğretim Programında 5. ve 7. sınıf kazanımlarında uygulama düzeyinde kazanım yer almamaktadır. Bu durum yapılandırmacılık ilkelerine tamamen aykırıdır. Öğrencilerin günlük hayatta karşılaşacağı problemleri çözebilmesi, sorunlara farklı ve yaratıcı çözüm önerileri getirebilmesi için, Sosyal Bilgiler program kazanımlarında uygulama düzeyinde kazanımlara yer verilmesi, sayısının artırılması gerekmektedir.

Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programında yapılandırmacı öğrenme kuramı ilkelerine uygun kazanımların olmasına rağmen belirlenen ilkelerine genel olarak uygun olarak düzenlenmediği görülmektedir. Yeni programın yapılandırmacı yaklaşım dikkate alınarak hazırlandığı bilinmektedir. Ancak program kazanımları incelendiğinde bu durumun kazanımların düzeyine yeterince yansımadağı görülmektedir. Yapılandırmacı yaklaşım ilkelerine, kazandırdığı davranış ve tutumlar açısından büyük öneme sahip Sosyal Bilgiler dersinde dikkatli ve etkili şekilde yer verilmelidir. Kazanımlar yeniden gözden geçirilerek, bilgi ve kavrama düzeyinin ağırlığından kurtarılmalı, öğrencileri düşünmeye, araştırmaya yönlendiren, yaratıcı bireyler olarak yetişmelerine yardımcı olacak şekilde, uygulama, analiz, sentez ve değerlendirme düzeyinde

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/3 Winter 2015

kazanımların sayısının artırılması sağlanabilir. Bilgi düzeyindeki kazanımların oranı ise sınıf düzeyi arttıkça azaltılabilir. Böylelikle üst düzey öğrenmelerin yer aldığı bir program oluşturulabilir. Bu sayede öğrenenin daha aktif ve katılımcı olarak bilgiye ulaşabilmesi sağlanabilir.

Bu çalışma, Sosyal Bilgiler Öğretim Programının kazanımlarının incelenmesiyle oluşturulmuştur. Bu araştırmanın diğer dersler için de yapılmasının yararlı olacağı düşünülmektedir. Ayrıca araştırmanın boyutları genişletilerek araştırmaya öğrenci ve öğretmenler de dâhil edilebilir.

KAYNAKLAR

- ARSAL, Z. (2012). İlköğretim Fen ve Teknoloji Dersi Öğretim Programı Kazanımlarının İlkelerine Göre Değerlendirilmesi. *Uluslararası Eğitim Programları ve Öğretim Çalışmaları Dergisi*, Cilt: 2, No: 3.
- BAYRAKTAROĞLU, C. E. (2011). *Eğitimde Yapılandırıcılık Yaklaşımı ve Eleştirel Bir Bakış*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Maltepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- BIGGS, J. (1996). Enhancing Teaching Throught Constructive Alignment. *Higher Education*, 32: 347- 364.
- BLOOM, B. S. (1957). *Taxonomy of Educational Objectives: The Classification of Educational Goals. Handbook I. Cognitive Domain*. New York: Mc, Kay, Inc.
- BROOKS, J. G. & BROOKS, M. G. (1993). *The Case For Constructivist Classrooms*. Virginia: ASCD Alexandria.
- BYBEE, R. W. & SUND, R. B. (1990). *Piaget for Educators*. Colombus, OH: Charles Merrill.
- ÇEPNİ, S., BAYRAKÇEKEN, S. ve diğerleri (2006). *Öğretimde Planlama ve Değerlendirme*. (Ed: Doğanay A. ve Karip E.). Ankara: PegemA Yayıncılık.
- DEMİREL, Ö. (2006). *Kuramdan Uygulamaya Eğitimde Program Geliştirme*. Ankara: PegemA Yayıncılık.
- DEMİREL, Ö. (2014). *Kuramdan Uygulamaya Eğitimde Program Geliştirme*. Ankara: PegemA Yayıncılık.
- DRISCOLL, M. P. (1994). *Psychology of Learning for Instruction*. Boston: Allyn & Bacon Inc.
- EDİGER, M. (1999). Who Should Select Objectives? *Journal of Instructional Psychology*. 26 (3), 149- 151.
- GEELAN, D. R. (1995). A Constructivist Approach to Curriculum Development in Science. *Australian Science Teachers Journal*, 41(3), 32-35.
- GÖMLEKSİZ, N., M. ve ELALDI, Ş. (2011). Yapılandırıcı Yaklaşım Bağlamında Yabancı Dil Öğretimi, *International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*. ISSN: 1308-2140 (Halil Erdoğan CENGİZ Adına) Volume 6/2 Spring 2011, www.turkishstudies.net, Doi Number :<http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.2274> p. 443-454.

- JONASSEN D. H. (1992). *Evaluating Constructivistic Learning*. In David H. Jonassen and Thomas M. Duffy, eds. *Constructivism and the Technology of Instruction: A Conversation*. (137-148). Hillsdale, NJ: Lawrence Erlbaum.
- KARADENİZ, O., TANGÜLÜ, Z., ve FAİZ, M. (2013). Ortaokul 6. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersinde Zihin Haritalama Tekniğinin Kullanılmasının Öğrencilerin Akademik Başarısına Etkisi, *Karadeniz Sosyal Bilimler Dergisi*, Sayı:8, s. 131-142.
- Millî Eğitim Bakanlığı (2005). *İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersi (4-5. Sınıflar) Öğretim Programı ve Kılavuzu*. Ankara: Devlet Kitapları Müdürlüğü.
- Millî Eğitim Bakanlığı (2006). *Sosyal Bilgiler 6. – 7. Sınıflar Öğretim Programı*. Ankara: TTKB Yayınları.
- Millî Eğitim Bakanlığı (2014). Türkiye Cumhuriyeti İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Dersi Programı. [Online: <http://ttkb.meb.gov.tr/www/ogretim-programlari/icerik/72>] 22.12.2014 tarihinde erişildi.
- ÖZDEN, Y. (2003). *Öğrenme ve Öğretme*. Ankara: PegemA Yayıncılık.
- SAFRAN, M. (2004). İlköğretim Programlarında Yeni Yaklaşımlar Sosyal Bilgiler, *Bilim ve Akıl Aydınlığında Eğitim Dergisi*, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, Yıl:5, Sayı:54-55 Ağustos-Eylül.
- SAĞLAM, M. (2009). Eğitimle İlgili Temel Kavramlar. (Ed: Sağlam, A. Ç.). *Eğitim Bilimine Giriş*. Ankara: Maya Yayıncılık.
- SÖNMEZ, V. (2007). *Öğretim İlke ve Yöntemleri*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- TERWEL, J. (1999). Constructivism and Its Implications for Curriculum Theory and Practice. *Journal of Curriculum Studies*. 31(2), 195-199.
- UŞUN, S. (2011). Yapılandırmacı Yaklaşım ve Öğrenme. (Editörler: Kurtman Ersanlı ve Ersin Uzman). *Eğitim Psikolojisi*. İstanbul: Lisans Yayıncılık.
- YAZICI, S. (2006). Yapılandırmacı Yaklaşımın Epistemik, Felsefi ve Demokratik Temeli. *İlköğretmen Eğitimci Dergisi*, Sayı: 1, 37-39.
- YURDAKUL, B. (2008). Yapılandırmacı Öğrenme Yaklaşımının Sosyal Bilişsel Bağlamda Bilgiyi Oluşturmaya Katkısı. *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 11(20), 39- 67.
- YURDAKUL, B. (2011). Yapılandırmacılık. (Editör: Özcan Demirel). *Eğitimde Yeni Yönelimler*. Ankara: PegemA Yayıncılık.

Citation Information/Kaynakça Bilgisi

- KARADENİZ, O., EKER, C., BURUNSUZ, E., Ortaokul Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı Kazanımlarının Yapılandırmacı Öğrenme Kuramı İlkelerine Göre Değerlendirilmesi, *Turkish Studies - International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic* Volume 10/3 Winter 2015, p. 563-580, ISSN: 1308-2140, www.turkishstudies.net, DOI Number: <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.7916>, ANKARA-TURKEY